

ผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่

พูลทรัพย์ ลาภเจียม, พย.ม.*

Received : January 29, 2019

Revised : September 12, 2019

Accepted : September 13, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติต่อความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชุด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบวัดความพร้อมด้านความรู้ วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ 1 3) แบบประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล 4) รูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาคอนบราค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างก่อนและหลังในกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ One sample pair t-test

ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังการเข้าร่วมรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ ก่อนและหลังเตรียมความพร้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : รูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาล
การพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์

* อาจารย์สาขาการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่; correspond e-mail: poonsab@bcnc.ac.th

The Results of Pre-Clinic Program on Knowledge and Nursing Practical Skill Preparation in
Maternal-Child Nursing and Midwifery of the Third Year Nursing Students at
Boromarajonani College of Nursing, Chiang Mai

Poonsab Lapchiem, M.S.N.*

Abstract

This quasi experimental research aimed to study the results of pre-clinic programs on knowledge and nursing practical skill preparation in Maternal-Child Nursing and Midwifery Practicum I of the third year Nursing Students at Boromarajonani College of Nursing, Chiang Mai. Samples were the third year nursing students of Bachelor of nursing Science degree programs in 2016, Boromarajonani College of Nursing, Chiang Mai. The research instruments comprised of nursing practical skill preparation program in Maternal-Child Nursing and Midwifery Practicum I and the instruments for collecting data were 1) the Personal Data Questionnaire, 2) the Knowledge Assessment Questionnaire, 3) the Performance Assessment Tool for Clinical Practice in Obstetrics Nursing, 4) the Pre-clinic Program on Knowledge and Nursing Skill Preparation in Maternal-Child Nursing and Midwifery Practicum I. Content validity was approved by three experts. The reliability of the questionnaires was analyzed by using Cronbrach's alpha coefficient. Data were analyzed by mean, standard deviation and one sample pair t-test

The results were as follows 1) there were statistically significant differences between the knowledge in antenatal care clinic and the delivery room before and after the preparation at .01 level. However, the knowledge in postpartum ward before and after the program were not different. There were statistically significant differences between the nursing practical skills in obstetrics nursing at antenatal care clinic, the delivery room and postpartum ward before and after the program preparation at .01 level.

Keywords : The Knowledge and nursing practical skill preparation, nursing students,
Maternal-Child Nursing and Midwifery

*

Instructor nurse of Maternal-Newborn Nursing and Midwifery, Boromarajonani College of Nursing,
Chiang Mai; correspond e-mail: poonsab@bcnc.ac.th

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้เรื่องทฤษฎีทางการพยาบาลและทักษะการปฏิบัติการพยาบาลตามลักษณะของวิชาชีพ ซึ่งการเรียนภาคปฏิบัติเป็นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้ป่วย ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดได้สูงและเมื่อเกิดความเครียดแล้วไม่สามารถปรับตัวต่อความเครียดที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่ำลงได้ โดยการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ ประกอบด้วย การเรียนภาคทฤษฎี และการฝึกภาคปฏิบัติ ภายหลังจากการเรียนรู้ในภาคทฤษฎีแล้ว นักศึกษาจะได้รับการฝึกภาคปฏิบัติในการดูแลมารดาและทารก ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ ซึ่งการขึ้นฝึกภาคปฏิบัติของรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ ถือเป็นสถานการณ์ใหม่ที่นักศึกษาต้องเผชิญ ซึ่งไม่เหมือนหอผู้ป่วยที่เคยมีประสบการณ์ สถานการณ์ต่างๆ ที่ไม่อาจคาดคิด (ชุดิกาลญจน์ แซ่ตัน และศศิธร คำพันธ์, 2557) เหตุการณ์ที่ต้องเผชิญทั้งหญิงตั้งครรภ์ ทารกในครรภ์ หญิงรอกคลอด ความเจ็บปวดจากการคลอด และการดูแลมารดาหลังคลอด และทารกแรกเกิด เป็นต้น ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเครียดมาก ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ดี และส่งผลต่อการเรียนรู้และความมั่นใจของนักศึกษา และอาจเกิดความกลัวการฝึกปฏิบัติ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนและการฝึกปฏิบัติลดลงต่ำลง (พวงผกา อินทร์เอี่ยม, จำลอง ชูโต และสุนทรี่ ภาณุทัต, 2560)

ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 เป็นรายวิชาที่มีความเฉพาะและแตกต่างจากการปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยทั่วไป คือการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ เป็นการดูแลชีวิต 2 ชีวิตไปพร้อมๆ กัน ทั้งประเมินสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพ และดูแลให้ปลอดภัยทั้งมารดาและทารกในครรภ์ รวมไปถึงการทำคลอดหญิงตั้งครรภ์ให้สามารถคลอดทารกอย่างปลอดภัย สุขภาพทารกแข็งแรง และหากเกิดภาวะแทรกซ้อนขึ้นก็สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องปลอดภัย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสถานการณ์ที่ฉุกเฉินต้องการการตัดสินใจที่รวดเร็วและรอบคอบในระยะเวลาที่จำกัด จึงอาจทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดได้ เนื่องจากต้องเผชิญกับการตั้งครรภ์และการคลอดของมารดาที่มารับบริการที่แผนกฝากครรภ์ แผนกห้องคลอด และแผนกหลังคลอด ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความแตกต่างกัน การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์เป็นความตื่นเต้นในเรื่องการตรวจครรภ์เป็นครั้งแรก และการฟังเสียงหัวใจทารกในครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ การพยาบาลในระยะคลอดเป็นภาวะที่ค่อนข้างวิกฤตและสร้างความตื่นเต้นให้กับนักศึกษาพยาบาลในการทำคลอดครั้งแรกเป็นอย่างมาก ลักษณะความเครียดของนักศึกษาพยาบาลที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติงานในห้องคลอด มักเกี่ยวข้องกับความกลัวที่เฉพาะเจาะจงคือ กลัวความล้มเหลว กลัวการประเมินของอาจารย์นิตศ กลัวอันตรายที่จะเกิดกับผู้คลอด (วังมัย สุขวนวัฒน์, ดวงหทัย ศรีสุจริต และจิรภัค สุวรรณเจริญ, 2553) และพบว่านักศึกษาพยาบาลมีความเครียดที่เกิดจากความรู้สึกตื่นเต้น วิตกกังวล และกลัวการฝึกปฏิบัติในห้องคลอด ดังการศึกษาที่ผ่านมาของสุมาลี จุมทอง, ดุซณี โยเหลา, งามตา วานินทานนท์ และสรณ ภู่ง (2552) ที่พบว่าลักษณะความเครียดของนักศึกษาพยาบาลมีความเกี่ยวข้องกับความกลัวที่เฉพาะเจาะจง ได้แก่ กลัวความล้มเหลว กลัวการประเมินของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ กลัวอันตรายที่ผู้คลอดจะได้รับ กลัวการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คลอดและญาติของผู้คลอด นอกจากนี้การกลัวการทำคลอด ทำให้ขาดความมั่นใจในการพยาบาลและเกิดความวิตกกังวลกับการฝึกทักษะปฏิบัติต่างๆ เช่น การฉีดยา การทำคลอด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเครียดแก่นักศึกษาพยาบาลในขณะขึ้นฝึกปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาพยาบาลมีความกดดันในตนเอง จากการมีความรู้ไม่เพียงพอ ไม่สามารถนำ

ความรู้จากทฤษฎีมาปรับใช้ได้ ซึ่งต้องปฏิบัติงานทุกอย่างให้ถูกต้องและรวดเร็ว ทำให้มีความวิตกกังวลก่อนขึ้นปฏิบัติ และการได้รับฟังข้อมูลมาจากรุ่นพี่ ในขณะที่ยังมองไม่เห็นภาพการฝึกปฏิบัติจึงทำให้เมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงแล้วเกิดความเครียดในระดับสูง ซึ่งถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอาจส่งผลให้เกิดเป็นความเครียดในระดับรุนแรงเกิดอาการทางด้านร่างกายและจิตใจ และส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาล (กัญญชิสสา สุนทรมาลัย, 2560) โดยจะส่งผลต่อการเรียนรู้และความมั่นใจของนักศึกษา สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานจะเกี่ยวข้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย ความคาดหวัง สัมพันธภาพกับอาจารย์ บุคลากร เพื่อน ลักษณะอุปนิสัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อม และการประเมิน ผลการปฏิบัติงาน (มาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2558) และการพยาบาลในระยะหลังคลอด ที่สร้างความวิตกกังวลให้กับนักศึกษาพยาบาลคือ การอาบน้ำทารกแรกเกิด ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสถานการณ์ที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ทักษะการปฏิบัติและความว่องไวในการตัดสินใจต่างๆ เป็นอย่างดี ในขณะที่นักศึกษายังขาดประสบการณ์ และต้องการการเรียนรู้ ตลอดจนการฝึกฝนทักษะต่างๆ (วรรณวดี เนียมสกุล, 2560) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในการฝึกปฏิบัติงาน โดยเฉพาะประสบการณ์ในการทำคลอดครั้งแรกของนักศึกษา ถือเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่หลากหลาย ความตกใจ กลัว ประหม่า งุนงง ทำอะไรไม่ถูก และตื่นเต้น และเป็นสิ่งที่คาดการณ์ล่วงหน้าไม่ได้ เนื่องจากมีปัจจัยเกี่ยวข้องทั้งตนเอง หญิงตั้งครรภ์ ทารกในครรภ์ อาจารย์นิเทศ และบุคลากรในห้องคลอด ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อกระบวนการพยาบาลทั้งสิ้น

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ในขณะเรียนภาคทฤษฎี พบว่า รู้สึกกังวลใจในการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน กลัวและเครียดในการตรวจครรภ์ครั้งแรก ไม่แน่ใจว่าตนเองจะตรวจครรภ์และฟังเสียงหัวใจของทารกในครรภ์ได้หรือไม่ กลัวกับการทำคลอดครั้งแรก ไม่แน่ใจว่าตนเองจะสามารถหมุนศีรษะทารกได้ถูกทางหรือไม่ ตื่นเต้นกับการทำคลอดครั้งแรก ไม่รู้ว่าตนเองจะต้องเตรียมตัวอย่างไรถึงจะพร้อมและดี กังวลกับการอุ้มทารกแรกเกิด และจากผลการประเมินจากอาจารย์นิเทศประกอบกับผลการประเมินการปฏิบัติงานจากแหล่งฝึกพบว่านักศึกษาไม่มีความพร้อมที่เพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติทั้งแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด และแผนกหลังคลอด สอดคล้องกับการศึกษาของ Kaneko & Momino (2015) ที่พบว่าความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติห้องคลอดเกิดจากการขาดทักษะการปฏิบัติการพยาบาล การขาดความรู้ทางทฤษฎีที่เพียงพอ กลัวการประเมินอาการ การวิเคราะห์ผู้ป่วย กลัวอาจารย์นิเทศให้ไม่ผ่าน และมีความเครียดในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน อาจารย์นิเทศ พยาบาลพี่เลี้ยง บุคลากรทีมสุขภาพ รวมทั้งกลัวการถูกตำหนิจากผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย (ภัททिया จันทเวช, 2561) ซึ่งความเครียด ความวิตกกังวลต่อการฝึกปฏิบัติ ส่งผลต่อความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาล จากการวิเคราะห์รูปแบบการเตรียมความพร้อมที่ผ่านมาพบว่า ลักษณะการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกประกอบด้วย การสาธิต การทดลองปฏิบัติก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติโดยรวมไม่มีแบบแผนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และมุ่งเน้นในส่วนของทฤษฎีปฏิบัติเพื่อเตรียมตัวในการทำคลอดเพียงอย่างเดียว แต่ในส่วนของแผนกฝากครรภ์ และแผนกหลังคลอดไม่ได้มีวิธีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งในการปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน หากนักศึกษามีการเตรียมความพร้อมที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงกันจะเป็นผลดีต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาเป็นอย่างมาก

การเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ได้พัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมในปีการศึกษา 2559 จากเดิมที่มุ่งเน้นในเรื่องการทำคลอด

เพียงอย่างเดียว และเป็นสอนโดยอาจารย์นิเทศประจำกลุ่ม และให้นักศึกษาปฏิบัติตาม เป็นวิธีการสอนแบบทางเดียวและไม่มีการพัฒนาศักยภาพของสมอง ร่างกาย และจิตใจของนักศึกษาพยาบาล จึงมีการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้ผ่านมาจากการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาจากอาจารย์นิเทศ พี่เลี้ยงจากแหล่งฝึก และนักศึกษาพยาบาลพบว่า นักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทการพยาบาลแต่ละระยะ ทั้งระยะตั้งครรภ ระยะเวลาคลอด และระยะหลังคลอด ขาดการทดลองการปฏิบัติการตรวจครรภ์ ทำคลอด และการดูแลทารกหลังคลอด ที่ครบถ้วน และขาดกระบวนการคิดแก้ไขปัญหา รูปแบบการเตรียมความพร้อมไม่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลและปัจจัยต่างๆ นำมาสู่การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา ก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการฝึกปฏิบัติและบริบทของแหล่งฝึก โดยการนำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Robert Gagne) (Gagne, 1985) โดยทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่จัดอยู่ในกลุ่มผสมผสาน (Gagne's eclecticism) ซึ่งเชื่อว่าความรู้มีหลายประเภท บางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง บางประเภทมีความซับซ้อนจำเป็นต้องใช้ความสามารถในขั้นสูง ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ อธิบายว่าการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) หลักการและแนวคิด ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่างๆ ของมนุษย์ และกระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน 3) กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักการสอน 9 ประการ ได้แก่ 1) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) 2) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) 3) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) 4) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) 5) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) 6) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) 7) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) 8) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) และ 9) สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) (Gagne, 1985; Wikipedia, 2018) โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Robert Gagne) มาปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 โดยนำหัวข้อและรูปแบบการเตรียมความพร้อมเดิมมาพัฒนาปรับเปลี่ยนหัวข้อการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกทั้งแผนกฝากครรภ์ เรื่องของการตรวจครรภ์ และการฟังเสียงหัวใจทารก ระยะเวลาคลอด เรื่องการเตรียมตัวผู้ทำคลอด การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และการทำคลอด ระยะเวลาหลังคลอด การอุ้ม การอาบน้ำทารก และการตรวจร่างกายทารก มีการเตรียมสิ่งแวดล้อม สถานที่ในการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการสร้างสถานการณ์จำลองเสมือนจริง การใช้หุ่นทำคลอดเสมือนจริง เพื่อเร่งเร้าความสนใจของนักศึกษา เมื่อผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนแล้ว ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียนให้แก่ผู้เรียนโดยพยายามเชื่อมโยงความรู้เดิมที่ได้เรียนมาก่อนหน้ากับความรู้ใหม่ให้เข้ากันได้ จากนั้นก็เสนอบทเรียนใหม่ มีการแนะนำชี้แนะทางการเรียนเพื่อจะให้เกิดการเรียนรู้ สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริงและแจ้งผลการปฏิบัติงานให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะเพื่อเป็นการประเมิน และมีการสรุปเสริมบทเรียนเพื่อสร้างความมั่นใจและการถ่ายโยงความรู้ไปใช้กับสิ่งอื่นๆ

การเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ดำเนินการกับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 โดยนักศึกษาในกลุ่มดังกล่าวเรียนภาคทฤษฎีรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 และกำลังขึ้นฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา

ทารก และผดุงครรภ์ 1 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งไม่เคยได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติในรายวิชามาก่อน โดยการเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติครั้งนี้ จะเป็นการเตรียมทั้งในส่วนของความรู้ ทักษะ ปฏิบัติการพยาบาลที่เฉพาะเจาะจงกับรายวิชา โดยนักศึกษาจะได้ฝึกปฏิบัติรายบุคคล โดยอาจารย์คอยดูแลและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด การจัดตารางการเตรียมความพร้อมจัดเป็นลำดับขั้นตอนในคู่มือนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้เตรียมตัวล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในหอผู้ป่วยหนัก เช่นเดียวกับห้องคลอด โดยการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติส่งผลให้นักศึกษามีความมั่นใจก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติมากขึ้น เพราะการเตรียมความพร้อมช่วยพัฒนาทางด้านความรู้ทางทฤษฎี และทักษะการปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล (นงนภัทร รุ่งเนย และจันทร์จิรา สีสว่าง, 2559) สอดคล้องกับการศึกษาของพวงผกา อินทร์เอี่ยม, จำลอง ชูโต และสุนทรี ภาณุทัต (2560) พบว่า ภายหลังจากการจัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ นักศึกษามีความพร้อมเพิ่มมากขึ้นในทุกทักษะอยู่ในระดับมาก ทำให้นักศึกษามีความรู้ มั่นใจมากขึ้นและรู้ถึงสถานการณ์ที่จะพบทำให้เกิดการเตรียมตัว และเตรียมใจก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติจริง และยังทำให้ระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของศิริจิตร จันทร และธัญลักษณ์ บรรลิจิตกุล (2555) ว่า การปฏิบัติการพยาบาลทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียด ล้มขั้นตอนในการปฏิบัติการพยาบาล การพยาบาลไม่ถูกเทคนิค และหลักการ ความไม่มั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาล ไม่มีความรู้เรื่องโรคผู้ป่วย และการพยาบาล เป็นต้น เมื่อแก้ไขสาเหตุเหล่านี้ได้โดยการเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติให้กับนักศึกษาพยาบาลย่อมลดความเครียดของนักศึกษาพยาบาลได้

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ในสาขาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ และเป็นอาจารย์นิเทศในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 เห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาล มีความพร้อมทางด้านความรู้ และทักษะการปฏิบัติทางการพยาบาล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อความรู้ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ปีการศึกษา 2560 เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ให้นักศึกษาสามารถให้การพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเจตคติที่ดีต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาล อันจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถปรับตัวต่อการฝึกปฏิบัติทางแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด และแผนกหลังคลอดได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติต่อความรู้ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบบ One group pre-post test

กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ที่กำลังฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ปีการศึกษา 2560

กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ห้อง 2 จำนวน 62 คน กำลังฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ปีการศึกษา 2560 ระหว่างเดือนมกราคม - เดือนเมษายน 2561

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย คะแนนเฉลี่ยสะสม คะแนนรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ 1 (ภาคทฤษฎี)

2. แบบวัดความพร้อมด้านความรู้ วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ซึ่งประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ สร้างขึ้นตามหัวข้อเนื้อหา รายวิชาที่กำหนดตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ของสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ข้อคำถาม จำนวน 50 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เกณฑ์ การประเมินผลผ่านร้อยละ 60

3. แบบประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ประเมินจากการสังเกต ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ ที่ปรับปรุง มาจากแบบประเมินการปฏิบัติการพยาบาลด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ร่วมกับรายละเอียดของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงาน ปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ในหมวดที่ 4 ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล โดยแบ่งเป็น 1) การประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ เป็นการตรวจครรภ์ 4 ท่า จำนวน 6 ข้อ 2) การประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในระยะคลอด เป็นการทำคลอด จำนวน 27 ข้อ 3) การประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในระยะหลังคลอด เป็นการพยาบาลระยะหลังคลอด จำนวน 14 ข้อ รวมทั้งสิ้น 47 ข้อ

4. รูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุง ครรภ์ 1 โดยนำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Robert Gagne) (Gagne, 1985) มาเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ตาม กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักการสอน 9 ประการ ได้แก่ 1) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) 2) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) 3) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) 4) นำเสนอ เนื้อหาใหม่ (Present New Information) 5) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) 6) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) 7) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) 8) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) และ 9) สรุปและ นำไปใช้ (Review and Transfer) ขั้นตอนประกอบด้วย

4.1 ขั้นตอนการพัฒนาแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึก ปฏิบัติ กำหนดวัตถุประสงค์ หัวข้อการสอนแผนฝึกครรภ์ เรื่องของการตรวจครรภ์ และการฟังเสียงหัวใจทารก ห้องคลอด เรื่องการเตรียมตัวผู้ทำคลอด การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ การทำคลอด การช่วยเหลือผู้ทำคลอด การ ดูแลทารกแรกเกิด ระยะหลังคลอด การอุ้ม การอาบน้ำทารก และการตรวจร่างกายทารก รูปแบบการฝึก ปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หุ่นเสมือนจริงในการฝึกปฏิบัติ วางแผนการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาตามขั้นตอน การสอน 9 ประการ ของกาเย่ (Robert Gagne) และการประเมินรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์การสอนและนิเทศน์ศึกษา สาขาการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์ที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษาและการวิจัย 1 ท่าน

4.2 ขั้นตอนการศึกษาผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติต่อความรู้ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ โดยการทดสอบความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด และหลังคลอด แล้วดำเนินการขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติรายบุคคล ประกอบด้วย 1) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดความสนใจ 2) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) 3) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) ผู้สอนให้ผู้เรียนทบทวน อภิปรายสรุปเนื้อหาที่เคยได้เรียนมาทั้งแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด และแผนกหลังคลอด 4) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) ผู้สอนพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้นำเสนอบทเรียนเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ทั้งแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด และแผนกหลังคลอด ทั้งในส่วนความรู้และทักษะการปฏิบัติตามหัวข้อที่กำหนด 5) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) การชี้แนะให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนใหม่ผสมผสานกับความรู้เก่าที่เคยได้เรียนไปแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็วและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น 6) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) ผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนได้โดยตรงอย่างใกล้ชิดรายบุคคล 7) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) 8) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) เป็นการทดสอบภายหลังการเตรียมความพร้อมเสร็จสิ้น และ 9) สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer)

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องของรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) แบบวัดความพร้อมด้านความรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านการสอน การวิจัย และมีความเชี่ยวชาญในสาขาการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.87 และ 0.89 ตามลำดับ

แบบวัดความพร้อมด้านความรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 นำไปทดลองกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน ที่สุ่มมาจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาสัมประสิทธิ์แอลฟาคอนบราค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .82

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ (BCNC 04/2560) ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวิธีและขั้นตอนการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง ระบุว่าข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ไม่สามารถระบุถึงตัวบุคคลได้ จะนำเสนอข้อมูลเป็นภาพรวมเท่านั้น นอกจากนี้การเข้าร่วมวิจัยขึ้นอยู่กับความสมัครใจ สามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆ กับการเรียนการสอนและการประเมินผลของวิชาแต่อย่างใด ภายหลังชี้แจงให้นักศึกษาเซ็นยินยอมเข้าร่วมวิจัย (Informed consent) โดยคะแนนที่ได้จากแบบวัดด้านความรู้และแบบประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ไม่มีผลต่อคะแนนการฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และผดุงครรภ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดความพร้อมด้านความรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 และแบบประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ประเมินกลุ่มตัวอย่างก่อน เข้าร่วมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน แล้วจัดรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานใน ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังจากเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดความพร้อมด้านความรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 และแบบประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล เก็บข้อมูลก่อนที่กลุ่มตัวอย่างจะขึ้น ฝึกปฏิบัติงานจริงในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ 1 ซึ่งระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ประมาณ 45 - 60 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Window ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แจกแจงค่าสูงสุด-ต่ำสุด
2. วิเคราะห์คะแนนความพร้อมด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลัง การเข้าร่วมรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่า t ไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ One sample pair t-test

ผลการวิจัย

คะแนนความรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ซึ่งประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ คะแนนเต็ม 50 คะแนน ก่อนเข้าร่วมการเตรียมความพร้อม นักศึกษามีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 43 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33 คะแนน ($M = 32.47, SD = 5.515$) ภายหลังจากเตรียมความพร้อมฯ นักศึกษามีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 34 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 49 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43 คะแนน ($M = 42.87, SD = 3.102$) เมื่อประเมินคะแนนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลร้อยละ 60 พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีนักศึกษามีคะแนนความรู้เกินร้อยละ 60 เท่ากับ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 70.97 หลังเข้าร่วมโครงการมีคะแนนความรู้เกินร้อยละ 60 เท่ากับ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมแบ่งเป็น 3 แผนกคือ แผนกฝากครรภ์ แผนกห้องคลอด และแผนกหลังคลอด พบว่า 1) แผนกฝากครรภ์ ก่อนเตรียมความพร้อมนักศึกษาปฏิบัติถูกต้องทั้งหมด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ปฏิบัติถูกต้องบางส่วน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4 และปฏิบัติไม่ถูกต้อง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 หลังเตรียมความพร้อม นักศึกษาปฏิบัติถูกต้องทั้งหมด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 79 ปฏิบัติถูกต้องบางส่วน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 21 2) แผนกห้องคลอด ก่อนเตรียมความพร้อมนักศึกษา ปฏิบัติถูกต้องบางส่วน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 80.6 และปฏิบัติไม่ถูกต้อง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 หลังเตรียมความพร้อม นักศึกษาปฏิบัติถูกต้องทั้งหมด จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 ปฏิบัติถูกต้องบางส่วน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 3) แผนกหลังคลอด ก่อนเตรียมความพร้อมนักศึกษาปฏิบัติถูกต้องบางส่วน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 และปฏิบัติไม่

ถูกต้อง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 หลังเตรียมความพร้อมนักศึกษาปฏิบัติถูกต้องทั้งหมด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 80.6 ปฏิบัติถูกต้องบางส่วน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4

ความพร้อมด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังการเข้าร่วมรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลใน ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ ก่อนและหลังเตรียมความพร้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดังแสดงในตารางที่ 1) และความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและ หลังเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดังแสดงในตารางที่ 2) ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ก่อนและหลังการเตรียมความพร้อม

ความรู้การพยาบาลมารดาทารก	n	M	SD	t	p
ก่อนเตรียมความพร้อม	62	32.47	5.515	-13.55*	.000
หลังเตรียมความพร้อม	62	42.87	3.102		

* $p < .01$

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังการเตรียมความพร้อม

ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล	n	M	SD	t	p
แผนกฝากครรภ์					
ก่อนเตรียมความพร้อม	62	.97	.478	-11.59*	.000
หลังเตรียมความพร้อม	62	1.79	.410		
แผนกห้องคลอด					
ก่อนเตรียมความพร้อม	62	.81	.398	-15.94*	.000
หลังเตรียมความพร้อม	62	1.61	.491		
แผนกหลังคลอด					
ก่อนเตรียมความพร้อม	62	.66	.477	-15.12*	.000
หลังเตรียมความพร้อม	62	1.81	.398		

* $p < .01$

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ มีประเด็นการอภิปรายผลคือผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คะแนนความรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ก่อนและหลังเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมแบ่งเป็น 3 แผนกคือ แผนกฝากครรภ์ แผนกห้องคลอด และแผนกหลังคลอด พบว่ามีคะแนนเพิ่มขึ้น โดยหลังเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมคะแนนความรู้วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ผ่านระดับร้อยละ 60 ผ่านทั้งหมด ซึ่งกล่าวได้ว่าคะแนนความรู้เพิ่มขึ้น และเมื่อประเมินความพร้อมด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ ก่อนและหลังเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมแบ่งเป็น 3 แผนกคือ

แผนกฝากครรภ์ แผนกห้องคลอด และแผนกหลังคลอด พบว่านักศึกษาที่มีความพร้อมเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละแผนกการฝึกปฏิบัติ ซึ่งสรุปโดยภาพรวมได้ว่า ความพร้อมด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังการเข้าร่วมรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ ก่อนและหลังเตรียมความพร้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการประเมินความรู้และทักษะการปฏิบัติก่อนและหลังการเตรียมความพร้อม เพื่อให้ทราบว่านักศึกษาต้องมีการวางแผน และพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อปรับปรุงให้มีความรู้และทักษะอย่างเพียงพอในการฝึกปฏิบัติ (ภักทิยา จันทเวช, 2561) การประเมินความรู้และทักษะปฏิบัตินี้ช่วยทำให้ทราบว่านักศึกษาที่มีความพร้อมในการขึ้นฝึกปฏิบัติมากขึ้นน้อยเพียงใด โดยใช้ข้อสอบที่อาจารย์จัดทำขึ้นที่สามารถวัดความรู้และทักษะการปฏิบัติได้อย่างครอบคลุม และหลังเตรียมความพร้อมทั้งโปรแกรมแล้ว ประเมินความรู้ และทักษะของนักศึกษาอีกครั้ง เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของนักศึกษาแต่ละคน (นงนภัทร รุ่งเนย และ จันทร์จิรา สีสว่าง, 2559; ยุวดี วัฒนานนท์, วาสนา จิติมา และวชิรา วรณสฤติย์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านวิชาชีพการพยาบาลของอาภากร เปรี้ยวนิม (2557) ว่าด้วยวิธีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาพยาบาลในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อไม่ให้สมองของนักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียดและพัฒนาศักยภาพของสมอง รวมทั้งการพัฒนาร่างกายและจิตใจ ซึ่งวิธีการสอนที่ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Macneil, 2001) ผู้สอนควรใช้วิธีการสอนที่น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย เพราะกิจกรรมการเรียนรู้ถือเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เป็นการสร้างความสุขและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และการปฏิบัติการพยาบาล และควรสร้างสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับการศึกษารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติห้องคลอดของภักทิยา จันทเวช (2561) รูปแบบการเตรียมความพร้อมที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการลดความเครียด และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักศึกษาพยาบาลก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานห้องคลอด คือ การประเมินความเครียด การประเมินความรู้และทักษะการปฏิบัติก่อนและหลังการเตรียมความพร้อมเพื่อประเมินความพร้อมของนักศึกษา การจัดปฐมนิเทศแนะนำรายวิชา บรรยายสรุปเนื้อหาทฤษฎีเพราะเนื้อหาการคลอดมีความละเอียดและหลายขั้นตอน การสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์หรือสถานการณ์เสมือนจริง เพราะสื่อวีดิทัศน์หรือสถานการณ์เสมือนจริง มีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก และเห็นกระบวนการที่ชัดเจนสามารถประเมินตนเองได้ชัดเจน และการสอนในห้องฝึกปฏิบัติทักษะทางการผดุงครรภ์ ห้องเรียนเสมือนจริง โดยมีสถานการณ์จำลอง และอุปกรณ์ที่เสมือนจริง เพื่อให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น (สายลม เกิดประเสริฐ และศรีสมร ภูมณสกุล, 2556)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และการทำวิจัย

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการพัฒนาเสริมสร้างพลังอำนาจของนักศึกษาพยาบาลก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาล
2. จากงานวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความเครียดในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 จึงควรพัฒนารูปแบบวิธีการลดความเครียดในการฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 เพื่อให้ นักศึกษามีความสุขและอาจส่งผลต่อผลการฝึกปฏิบัติในรายวิชาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์ชิสสา สุนทรมาลัย. (2560). ปัจจัยทำนายและแนวทางลดความเครียดในการฝึกภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาล
มารดา ทารก และผดุงครรภ์ 1 ของนักศึกษาพยาบาลตำรวจ วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ. *วารสารพยาบาล
ตำรวจ*, 9(2), 128-138.
- ชุตติกาญจน์ แซ่ตัน และศศิธร คำพันธ์. (2557). ความเครียดและการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลใน
การฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
กรุงเทพ*, 30(3), 54-63.
- นงนภัทร รุ่งเนย และจันทร์จิรา สีสว่าง. (2559). ผลของการส่งเสริมการพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมความพร้อม
ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ ต่อความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยหนักของนักศึกษา
พยาบาล. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี*, 27(2), 29-38.
- พวงผกา อินทร์เอี่ยม, จำลอง ชูโต และสุนทรี ภาณุทัต. (2560). ผลของการจัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อน
ฝึกปฏิบัติต่อความเครียดและความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลครั้งแรกของนักศึกษาพยาบาลชั้น
ปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี. *การประชุมวิชาการและนำเสนอ
ผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 2 “การวิจัย 4.0 เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง
และยั่งยืน”* วันที่ 26-27 กรกฎาคม 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชธานี.
- ภัททิยา จันทเวช. (2561). การเตรียมความพร้อมนักศึกษาพยาบาลเพื่อลดความเครียดในการฝึกปฏิบัติงาน
ห้องคลอด. *วารสารเกื้อการุณย์*, 25(1), 184-191.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ. (2558). ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาล ขณะฝึกปฏิบัติงาน
ห้องคลอด. *วารสารเกื้อการุณย์*, 22(1), 7-15.
- ยุวดี วัฒนานนท์, วาสนา จิติมา และวชิรา วรณสกลิตย์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมของ
นักศึกษาพยาบาลก่อน ฝึกภาคปฏิบัติในหน่วยห้องคลอดกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติพยาบาลผู้
คลอดปกติในระยะคลอด. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 28(4), 67-73.
- วรรณวดี เนียมสกุล. (2560). ประสบการณ์การทำคลอดครั้งแรกของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3. *วารสารวิทยาลัย
พยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์*, 9(2), 1-17.
- วัจมาย์ สุขวนวัฒน์ , ดวงหทัย ศรีสุจริต และจิรภัค สุวรรณเจริญ. (2553). การพัฒนาแบบประเมินการปฏิบัติการ
พยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์โดยการกำหนดเกณฑ์การประเมินและเกณฑ์การให้คะแนน
สำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี. *วารสาร
การพยาบาลและการศึกษา*, 5(2), 77-89.
- ศิริจิตร จันทร์ และธัญลักษณ์ บรรลิจิตกุล. (2555). ความพร้อมในการฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล
พื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. *วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย*, 5(1),
32-45.
- สายลม เกิดประเสริฐ และศรีสมร ภูมณสกุล. (2556). ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์พยาบาลต่อ
การเรียนการสอนในห้องฝึกปฏิบัติทักษะทางการผดุงครรภ์ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอด. *รามาริบัติ
พยาบาลสาร*, 19(3), 400-415.

- สุมาลี จุมทอง, ดุษฎี โยเหลา, งามตา วนินทานนท์ และ สชญ ภู่คง. (2552). ประสบการณ์ความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลจากการเรียนภาคปฏิบัติในห้องคลอด. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 15(1), 39-56.
- อากาศ เป็รียนิม. (2557). วิธีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ด้านวิชาชีพการพยาบาล. *วารสารวิชาการ*, 7(2), 19-25.
- Gagne, R. M. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction*. New York: CBS College Publishing.
- Kaneko S., & Momino, K. (2015). Stress factors and coping behaviors in nursing students during fundamental clinical training in Japan. *International Journal of Nursing & Clinical Practices*, 2, 138.
- Macneil, C. (2001). The supervision as a facilitator or informal learning in work teams. *Journal of Workplace Learning*, 13(6), 246-253.
- Wikipedia . (2018) . *Robert M. Gagné*. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_M._Gagn%C3%A9.